

УДК: 784:398(497.11)
Примљено: 18. марта 2010.
Прихваћено: 25. маја 2010.
Оригинални научни рад

Српска политичка мисао
број 2/2010.
год. 17. vol. 28.
стр. 165-175.

Јелена Миљковић-Матић

Институт за политичке студије, Београд

ЕТНО(МУЗИКО)ЛОГИЈА И ИДЕНТИТЕТ¹⁾

Сажетак

Поређењем два текста који говоре, у потпуно различитим расположењима, о односу садашњих посленика етнологије односно етномузикологије према утемељивачима тих научних истраживања у Србији, Јовану Цвијићу и Миодрагу Васиљевићу, отвара се могућност за сагледавање међусобног односа етничких проучавања као и њихових изгледа у контексту неминовне друштвене ангажованости науке о народу. У фокусу овог питања налази се делатност етномузиколога Миодрага А. Васиљевића, нарочито његов музиколошки предлог за етничку идентификацију, који до данас није подвргнут испитивању - упркос изузетној природи музике, која указује на велике могућности истраживања (и налажења) у назначеном правцу. Његова фолклорна тонална теорија, међутим, није само научни допринос познавању етничке стварности, већ истовремено и пут за интегрисање етномузикологије и етнологије.

Кључне речи: Етнологија; Етномузикологија; Миодраг А. Васиљевић; Етнички идентитет

О стогодишњици рођења и четрдесетогодишњици упокојења етномузиколога Миодрага Васиљевића, 2003. године, његов млађи колега, Младен Марковић, објавио је текст под насловом „Миодраг А. Васиљевић : првих сто година“. Аутор је нагласио да је то други пут како пише о Васиљевићу, напомињући како је претходног пута истакао његов научни допринос, а овог пута већу пажњу поклања самој личности Миодрага Васиљевића, односно пројекцији његових личних склоности у етномузиколошки рад, што је, свака-

1) Чланак је резултат рада на пројекту Института за политичке студије „Друштвене и политичке претпоставке изградње демократских институција у Србији“, бр. 149057Д, који финансира Министарство за науку Републике Србије.

ко, имало одређене последице по судбину Васиљевићевог научног опуса.²⁾ Наизглед слично томе, етнолог Милош Миленковић се, коју годину касније, осврнуо на наслеђе Јована Цвијића у српској етнологији, у чланку под насловом „О научном раду и нашем универзитету (сто година касније)“.³⁾ Приметна је површина сличност ова два рада, заснована на истицању стогодишњице у оба наслова, те на пригодном осврту аутора на зачетнике „етничких“ наука у Србији, етнологије и етномузикологије. Међутим, већ у насловима се види и различито вредновање континуитета који садашњи тренутак у развоју дотичних наука успоставља са радом својих утемељивача у Србији. Етномузиколог својом формулацијом односа према јубилеју, као „првих сто година“, исказује очекивање да ће дело Миодрага Васиљевића и у наредним стотинама година бити присутно и имати значај у српској етномузикологији. Етнолог, напротив, описује стање академске етнологије „сто година касније“, наговештавајући тиме да ће у раду нагласити промене које су се одиграле током тих стотину година, као довољно велике и значајне да се почетно и садашње стање могу поредити према принципу истицања разлика, као „некад и сад“.

Етномузиколог Марковић, истичући континуитет између садашњег стања науке са радом Миодрага Васиљевића, даје себи могућност да се осврне на недостатке у Васиљевићевом још увек непотпуно проученом научном делу а да не доведе тиме у питање своју начелну доброхотност према оснивачу српске науке о музичком фолклору. У том смислу, штавише, Марковић успоставља и личан, емотиван однос са својим знаменитим претходником, називајући га својим „етномузиколошким дедом“ – будући ђак Васиљевићевог асистента, тј. заиста у реду унука кад би се ту радило о сродству.⁴⁾ Он изражава жаљење што тако мало прати траг који је оставио његов професионални „предак“, за разлику од односа који има према фигури свог биолошког деде кога, каже, „и данас поштујем и сетим се његових животних савета“.⁵⁾ Тако је у тексту присутан и изванредан прекор упућен етномузиколозима, што до данас нису сели да се озбиљно позабаве целокупном „дедином“ заоставштином, а најпре оним што је сам Васиљевић сматрао главним резултатом својих истраживања и најзначајнијим теоријским

2) Младен Марковић, „Миодраг А. Васиљевић : првих сто година“, *Нови звук : Интернационални часопис за музику*, бр. 22, 2003, стр. 21.

3) Милош Миленковић, „О научном раду и нашем универзитету (сто година касније)“, *Гласник Етнографског музеја у Београду*, бр. 72, 2008.

4) Младен Марковић, нав. дело, стр. 26.

5) На истом месту.

остварењем: формулацијом лествичне основе српске народне музике. То је још један разлог због кога је рад понео у наслову упућивање на тек првих сто година српске етномузикологије, током којих се полако почело са отварањем Васиљевићевог научног завештања пред његовим наследницима, пошто ће, по свој прилици, тим темпом бити потребно неколико векова да се стигне до испитивања централне Васиљевићеве тезе. Из тога се, наравно, види да је српска етномузикологија веома мало ослобођена на теоријски део Васиљевићевог научног опуса и да су његови „потомци“ углавном захвални за оне ствари о којима је Марковић писао у свом претходном раду о њему: за то што је основао Катедру за музички фолклор, као и за то што је, коначно, усмерио пажњу истраживача на околности у којима музички фолклор природно постоји.⁶⁾

Миленковићев осврт, пак, на његовог „етнолошког претка“, Јована Цвијића, јесте у потпуности другачије интониран. Он такође лично боји своје излагање али, насупрот етномузиколошком колеги, исказује велику радост што је српска етнологија коначно нашла упориште за успешан обрачун са Цвијићевим наслеђем. Миленковић сматра да је „деда“ Цвијић кроз своју етнолошку и антропогеографску делатност лансирао политичке ставове који су од етнологије начинили превасходно идеолошко оруђе. Оно је одиграло значајну улогу у уобличавању услова за учешће Срба у оба светска рата и „шест етничких ратова“, као научна потпора етничком шовинизму.⁷⁾ Према Миленковићу, српска етнологија је – за разлику од етномузикологије - и-те-како разрадила неке од централних ставова свог родоначелника, и то на такав начин и у толикој мери да се, ево, читава „породична“ историја указује потомству као тотално компромитована.

Одредница „етно“ је стожер који окупља све битне елементе ове ситуације: она се, наиме, налази у називима двеју споменутих наука, етнологији и етномузикологији, док истовремено упућује на њихов приступ стварности кроз проучавање категорије познате као етнос или народ, као и на преиспитивање тог односа према стварности у оној мери у којој је данас проблематизован појам етноса. Две етно-науке тек заједно покривају истраживање укупне области народне културе, као традиционалног доминиона науке о

6) Младен Марковић, „Како је настао први српски етномузиколог (прилог проучавању ... српске етномузикологије)“, *Расковник*, бр. 73-74, јесен-зима 1993, прештампано у: *Миодраг А. Васиљевић : живот и дело, Зборник радова са округлог стола одржаног октобра 2003. године*, Уредили проф. др Ненад Љубинковић, проф. др Зорислава М. Васиљевић, Институт за књижевност и уметност и Удружење грађана „Миодраг А. Васиљевић“, Београд 2006.

7) Милош Миленковић, нав. дело, стр. 43.

народу: једна је надлежна за све елементе културе осим за музику, а друга, наравно, за музику чије проучавање захтева посебну врсту писмености. Али није само писменост оно што ове две етно-науке држи раздвојенима, него и усмереност истраживања, пошто је етнологију изнедрила романтизована политичка потреба за дефинисањем и промовисањем националних атрибута,⁸⁾ а етномузикологију уметничка потреба за исказивањем националног идентитета.⁹⁾ Другим речима, док је етнологија сипала гориво директно у погон националног покрета, етномузикологија се посветила у потпуности естетској димензији мистификоване нације. Етнос се, зато, у етномузикологији подразумева, укупно са својим етничким духом, који се музички изражава - на исти начин на који би се могла из укупне музикологије изоловати било која посебна, на пример, моцартомузикологија, као проучавање музичког испољавања Моцартовог генија. У етнологији се етнос, ипак, више некако претпостављао него што се подразумевао, пошто је сама наука о народу била један од доказа постојања народа, поврх тога што је трагање за тим доказима било основна њена делатност.

Суштина научног завештања Миодрага Васиљевића, које је најочигледније понудио у тексту приложеном уз зборник мелодија из лесковачке области,¹⁰⁾ јесте управо свраћање пажње етномузиколога са музичке уметности на етнос као оквирни појам истраживања, те на интеграцију етномузикологије и етнологије на заједничкој основи и одређивање музике као елемента традицијске, етничке културе. Тако се он, без много премишљања, изјашњава о природи фолклорних песама и игара не као о естетским изразима народног генија, него као о магијским средствима која својим учећем у обреду „у вези с произвођачким процесима у природи“ доприносе обезбеђивању здравља и благостања.¹¹⁾ Јасно се код Васиљевића види намера да проучавање музичког фолклора приближи науци о народу и да специфични музиколошки теоријско-методолошки инструментаријум подреди начину на који етнологија при-

8) Иван Ковачевић, „Из етнологије у антропологију“, *Традиција модерног : прилози историји савремене антропологије*, Етнолошка библиотека, Књига 20, Српски генеалошки центар и Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, Београд 2006, стр. 47.

9) Oskar Elscek, „Ideas, Principles, Motivations and Results in Eastern European Folk-Music research“, in: *Comparative Musicology and Anthropology of Music : Essays on the History of Ethnomusicology*, Edited by Bruno Nettl and Philip V. Bohlman, The University of Chicago Press, 1991, p. 91.

10) Миодраг А. Васиљевић, *Народне мелодије лесковачког краја*, Посебна издања САН, Књига CCCXXX, Музиколошки институт, Књига 11, Научно дело, Београд 1960.

11) Исто, стр. 3.

ступа стварима - уместо дотадашње праксе да етномузикологија искоришћава специфичност свог идиoma да би један од елемената традицијске сеоске културе обрађивала са строго естетског становишта, као рустикалну музичку уметност. С тим циљем се Васиљевић био упознао са оним што је нашао као врхунске домете српске науке о народу: са антропогеографским појмовима, употпуњеним класичним митолошким приступом проучавању оних елемената који би могли имати везе са религијским односом према стварности. Око тих методских концепата оформио је Васиљевић приложене текстове у зборнику лесковачких песама, понудивши ту чак и нека оригинална решења за етнолошке надоумице, и тако отворио пут својим „етномузиколошким потомцима“ да сагледавају музику у амбијенту у ком она настаје и живи, као облик комуницирања, а не више као сировину за стваралаштво композитора.

Међутим, реципрочни напор који је Миодраг Васиљевић уложио у стављање музиколошких анализа у службу етнологије није произвео очекивани ефекат и управо је то оно због чега његов „унук“ жали. Формулисањем музичке лествице (првобитно назване *антички* а касније *квинтни дур*)¹²⁾ и законитости према којима се она уобличава у небројене конкретне мелодије, из којих је то и апстраховано, Васиљевић је понудио решење за круцијално етнолошко питање, откривајући једну од еманиција духа народа или, како је то формулисао Марковић, „музички геном једног народа“.¹³⁾ Тако је Васиљевићева етномузикологија одговорила на питање које је етнологија нападала са свих страна, изузев кроз анализу музике: како је могуће доказати народно јединство тј. угледати сам етнички дух, наравно исказан кроз неки аспект културе - конкретно, овде, кроз музику и у њој скривен специфичан тонални систем. Највероватнији је разлог том успеху Васиљевићеве етномузикологије чињеница да је музика најтајанственији човеков израз,¹⁴⁾ чије свако спознато правило заиста представља дефиницију некаквог иденти-

12) Миодраг А. Васиљевић, „Тоналне основе нашег музичког фолклора“, студија у књизи: Миодраг А. Васиљевић, *Југословенски музички фолклор I, Народне мелодије које се певају на Космету*, Просвета, Београд 1950; и његова студија „Структура тонских низова у нашој народној музици“, у књизи: Миодраг А. Васиљевић, *Народне мелодије с Косова и Метохије*, приредила Зорислава М. Васиљевић, Београдска књига, Београд и Нота, Књажевац, 2003.

13) Младен Марковић, нав. дело, стр. 25.

14) Најпотпунију квалификацију музике и, уједно, признање њеном значају и изузетном месту које заузима у човековом свету дао је Клод Леви-Строс, посвећујући своје капитално дело, *Митологије*, музици и концептирајући га као низ музичких облика, поред директног говора о музици у „Увертири“ (Клод Леви-Строс, *Митологије I : Пресно и печено*, Библиотека Каријатиде, Просвета и Београдски издавачко-графички завод, Београд 1980.

тета (аутора, епохе, друштва), односно, ако би се узела као метод, постоји „могућност да усредсређивање на музички материјал може да нам обезбеди привилегован приступ ширим историјским процесима“ пошто постоји „уграђеност друштвеног у сам музички материјал“.¹⁵⁾ „Музика, у одређеном смислу, говори истину, чак и ако је све наоколо лаж“,¹⁶⁾ или, како се изразио Клод Леви-Строс: „као да музика може да буде нешто о чему се говори – музика, чија је привилегија да зна да изрази оно што се ниједним другим средством не би дало исказати“.¹⁷⁾ У том смислу се Миодраг Васиљевић и целокупним својим радом залагао за очување музичке аутентичности као етничког идентитета, формулишући, такође, систем музичке педагогије на основама народне музике и повезујући с потребама просветног рада и све остале своје делатности – композиторску, мелографску, етномузиколошку. Овај је моменат Марковић истакао у свом чланку као израз Васиљевићевог унутарњег сукоба, као слабост његове личности која није имала способност да у потпуности издигне научну делатност изнад практичних потреба наставничке службе, већ се целог живота ломила у свом „дуализму посвећености“, као „Васиљевић педагог vs. Васиљевић етномузиколог“.¹⁸⁾ Насупрот овом тумачењу, сматрамо да се Васиљевић интуитивно одазвао на најконструктивнији могући начин, тоталитетом свог рада, на кризу идентитета која је захватила српски народ још приликом формирања прве Југославије и драматично се заоштрила са устоличењем комунистичког режима. Дело Миодрага Васиљевића јесте пример патриотског прегалаштва и позитивне ангажованости науке о народу, а уједно и доказ да етнологију не обезвређује њена друштвена ангажованост, а још мање теоријска отвореност њеног стожерног појма етноса тј. народа, него проста злоупотреба тога од стране деструктивних идеологија.

Увид у релативност и условљеност садржаја темељних етнологских концепата, народа и културе,¹⁹⁾ као и зграђавање над њиховом компромитованошћу какво је приказао Миленковићев текст,

15) „the possibility that a focus on musical materials may provide us with a privileged access to larger historical processes“, „embeddedness of the social within musical materials themselves“, Jim Samson, „Borders and Bridges : Preliminary Thoughts on Balkan Music“, *Музикологија*, бр. 5, 2005, стр.52.

16) „music, in a certain sense, tells the truth even when all around there may be lies“, на истом месту.

17) Исто, стр. 33.

18) Младен Марковић, нав. дело, стр. 23.

19) Душан Бандић, „Етнос“, у ауторском зборнику *Царство земаљско и царство небеско : огледи о народној религији*, треће издање, Библиотека XX век, Београд 2008. (претходно објављено у часописима *Етнологије свеске*, бр. 4, 1982. и *Култура*, бр. 62-63, 1983).

довео је данас српску етнологију до озбиљне кризе идентитета и до покушаја самоубиства на које је наговара „концепција антропологије заснована на хуманистичком и универзалистичком мишљењу“.²⁰⁾ Видимо, ево, како се са становишта антропологије сагледава етнологија: „Идеолошка основа етнологије као националне науке ... разоткрила се и сама себе разорила као псеудо-научна, монструозна идеолошка прецењена идеја и етномегаломанија, погубна по саму нацију којој је наводно требала да послужи“,²¹⁾ а сва етничка истраживања „замене су *Антропологијом етницитета* – под-дисциплином која у својој основи има анти-есенцијалистички и анти-расистички приступ конструкцији, инструментализацији и трансформацији идентитета“.²²⁾ Стиже, додуше, у тешком тренутку и подршка угроженој науци о народу, у виду напомене о узалудности очекивања да ће наука икада моћи да буде слободна од идеолошких усмеравања - ова „хуманистичка и универзалистичка“ исто као и она етничка – пошто се „на исти начин могу евалуирати пројекти демократизације, европеизације, мултикултурализације и толеранције које већина антрополога у Србији данас још увек не доводи (озбиљно) у питање“.²³⁾ Једино се, онда, идеологија помера на неки теже приступачан конотативни ниво, са ког ће и даље производити одређене нежељене ефекте, и то вероватно сложеније него што је могућност за политичку злоупотребу етнологије, иначе веома видљиву.²⁴⁾ С том чињеницом на уму, а у амбијенту етничке обнове која се догађа широм Европе, с једне стране, и научног деконструисања колективних идентитета и глобалистичког притиска у правцу ограничавања суверенитета националних држава, с друге стране, не чини се нарочито мудрим изједначавати грешну прошлост извитопереног патриотизма са етнологијом као науком о условима, механизмима и облицима успостављања и трансформисања масовног идентитета и иступати у тобож политички неутралну и објективну антропологију етницитета. Ако је чак и пословична егзактност физике угрожена сударом са субјективно-

20) Иван Ковачевић, „Наука о народу и антропологија Човека“, *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. LVI, бр.1, 2008, стр. 250-251.

21) Милош Миленковић, нав. дело, стр. 49.

22) Исто, стр. 43.

23) Јана Баћевић, „*Honour and Shame*: прилог алтернативној историји српске етнологије“, *Етноантрополошки проблеми н.с. год. 1, св. 1, 2006*, стр. 98.

24) Милош Миленковић, „Парадокс посткултурне антропологије – постмодерна теорија етнографије као теорија културе“, *Антропологија*, бр .3, 2007.

шћу инхерентном самом научном посматрању,²⁵⁾ како ли је тек немогуће етнологији да превазиђе ограничења своје позиције и буде објективна, као да није безнадежно испреплетена са објектом својих истраживања, окружењем у ком постоји и самим истраживачима. Признати неминовну ангажованост етнологије, уз приступање „озбиљним пројектима афирмације и промоције дисциплине“²⁶⁾ представљало би куд-и-камо мање драстично средство за ново позиционирање научног приступа питањима колективног идентитета, него што би то било просто напуштање етнологије као идеолошке олупине. Зато што је то истовремено политички пробитачније у контексту заступања идентитета као интереса, будући у етнологију, кроз насловни појам етноса, уграђена тенденција повезивања и зближавања која се у хришћанском свету сматра позитивним начелом, а што није одлика антропологије етницитета „засноване на хуманистичком и универзалистичком мишљењу“, које почива на начелу индивидуализма а у пракси значи промовисање тренда партикуларизације.

Марковић је, осврнувши се летимично са стручне стране на сам антички/квинтни дур, ставио пар примедби које вероватно стоје, али које нимало не утичу на смисао формулисања фолклорне музичке теорије као колективног психичког динамичког система, који се остварује у конкретним мелодијама. Ово је сасвим адекватно ономе што је Леви-Строс називао *структуром*²⁷⁾ која је, по његовим налазима, најприступачнија посматрању као уобличавање митова, јер се они и тематски баве самим унутрашњим процесима и односима, поред тога што их изражавају својим устројством. То исто, дакле, представља управо теоријски преглед неког тоналног система, само што се односи на унутрашњу стварност која се казује музичким језиком, за сада још увек непреводивим на овај универзални. Марковићев закључак и иде у том правцу: „у мојим генима и даље стоји записана она комбинација која можда није баш антички дур, али сигурно није сувише далеко од њега“²⁸⁾. Узевши у обзир паралелу са сродничким односом коју је искористио у свом раду о Васиљевићу, споменуте гене ћемо такође схватити у преносном смислу и читати ово као симболички говор о етносу као духовној категорији. Ово је, уосталом, у потпуном складу

25) Вернер Хајзенберг, *Физика и филозофија*, Превела са енглеског Анђела Чупић, Библиотека Алеф, 43. књига, Уметничко друштво Градац, Чачак - Београд 2000.

26) Јана Баћевић, нав. дело, стр. 98.

27) Клод Леви-Строс, „Структура и облик“, *Структурална антропологија 2*, Библиотека Сувремена мисао, Школска књига, Загреб 1988, стр. 103.

28) Младен Марковић, нав. дело, стр. 26.

са општим ставом савремених хуманистичких и друштвених наука према колективним идентитетима тог реда величине - етносу, народу, нацији - као према симболичким заједницама са превасходном динамичком вредношћу, чија се суштост, зато, не наводи него само делимице испољава у неким физичким појавама. Нема разлога да се због такве чулно неухватљиве природе етноса релативизује његово постојање и да се, онда, пориче такође потреба за науком о народу. Таквих је појава много и немогућност да се њихово постојање покаже у јасном и фиксираним облику није уједно и доказ њиховог непостојања. Ако етнос, народ и нација постоје у главама и срцима људи онда они ту заиста постоје и на разне се начине комуницирају, највероватније док антропологија етничитета представља огромно искушење за своје посленике да под фирмом објективности заузму надмен став према људима са етничким или националним идентитетом и опасност да се, расклапајући „конструкт“ колективног идентитета са „анти-есенцијалистичког“ становишта, нађу у ризичној позицији да одиграју можда деструктивну друштвену улогу. Нема, зато, потребе да се етномузикологије уопште дотиче актуелна криза науке о народу и њених основних појмова, с обзиром на то да музиколошка формулација етничког (или националног или, можда, регионалног) идентитета коју је предложио Миодраг Васиљевић још увек стоји као његов неотворен тестамент за етномузиколошко потомство.

„Наслеђе се мора поштовати“, закључује свој рад Младен Марковић. „Ако изгубимо поштовање према нашим прецима, изгубићемо свакако и себе. Зато се надам да је ових неколико деценија потискивања Васиљевићевих теорија само привремена фаза. Уосталом, у свакој људској заједници, ма како ригидна била у светлу историје или се означавала неким другим негативним контекстом, било је барем нечег доброг. А добро треба искористити. Препознати га, па искористити“.²⁹⁾ Занимљиво је да иако је ово написао пет година пре него што је настао рад Милоша Миленковића који смо овде спомињали, у коме изузетно негативно оцењује Цвијићеву етнологију, Марковић као да се овим речима обратио баш њему баш поводом тог рада - а тиме и читавом тренду потпунијег или мање потпуног порицања будућности српске етнологије и, самим тим, реалности колективног идентитета којим се етнологија треба да бави. Васиљевићев покушај да пружи музиколошки приказ етничког идентитета представља чин потпуног интегрисања етнологије и етномузикологије, али и омогућавање науци о народу да

29) Младен Марковић, нав. дело, стр. 26.

уђе у нову фазу, обележену јасном свешћу, овога пута, о њеној друштвеној условљености и одговорности.

ЛИТЕРАТУРА

- Бандић Д., „Етнос“, у ауторском зборнику *Царство земаљско и царство небеско : огледи о народној религији*, треће издање, Библиотека XX век, Београд 2008. (претходно објављено у часописима *Етнолошке свеске*, бр. 4, 1982. и *Култура*, бр. 62-63, 1983).
- Баћевић, Ј., „*Honour and Shame*: прилог алтернативној историји српске етнологије“, *Етноантрополошки проблеми н.с. год. 1, св. 1*, 2006.
- Васиљевић, М. А., „Структура тонских низова у нашој народној музици“, у књизи: Васиљевић, М. А., *Народне мелодије с Косова и Метохије*, приредила Зорислава М. Васиљевић, Београдска књига, Београд и Нота, Књажевац, 2003.
- Васиљевић, М. А., „Тоналне основе нашег музичког фолклора“, студија у књизи: Миодраг А. Васиљевић, *Југословенски музички фолклор I, Народне мелодије које се певају на Космету*, Просвета, Београд 1950.
- Elschek O., „Ideas, Principles, Motivations and Results in Eastern European Folk-Music research“, in: *Comparative Musicology and Anthropology of Music : Essays on the History of Ethnomusicology*, Edited by Bruno Nettl and Philip V. Bohlman, The University of Chicago Press, 1991.
- Ковачевић И., „Из етнологије у антропологију“, *Традиција модерног : прилози историји савремене антропологије*, Етнолошка библиотека, Књига 20, Српски генеалошки центар и Одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, Београд 2006.
- Ковачевић, И., „Наука о народу и антропологија Човека“, *Гласник Етнографског института САНУ*, књ. LVI, бр.1, 2008.
- Леви-Строс, К., *Митологије I : Пресно и печено*, Библиотека Каријатиде, Просвета и Београдски издавачко-графички завод, Београд 1980.
- Леви-Строс К., „Структура и облик“, *Структурална антропологија 2*, Библиотека Сувремена мисао, Школска књига, Загреб 1988.
- Марковић, М., „Како је настао први српски етномузиколог (прилог проучавању ... српске етномузикологије)“, *Расковник*, бр. 73-74, јесен-зима 1993, прештампано у: Миодраг А. Васиљевић : *живот и дело, Зборник радова са округлог стола одржаног октобра 2003. године*, уредили проф. Др Ненад Љубинковић, проф. др Зорислава М. Васиљевић, Институт за књижевност и уметност и Удружење грађана „Миодраг А. Васиљевић“, Београд 2006.
- Марковић, М., „Миодраг А. Васиљевић: првих сто година“, *Нови звук : Интернационални часопис за музику*, бр. 22, 2003.
- Миленковић, М., „О научном раду и нашем универзитету (сто година касније)“, *Гласник Етнографског музеја у Београду*, бр. 72, 2008.
- Миленковић, М., „Парадокс посткултурне антропологије – постмодерна теорија етнографије као теорија културе“, *Антропологија*, бр. 3, 2007.
- Samson, J., „Borders and Bridges : Preliminary Thoughts on Balkan Music“, *Музикологија*, бр. 5, 2005.

Хајзенберг В., *Физика и филозофија*, Превела са енглеског Анђела Чупић, Библиотека Алеф, 43. књига, Уметничко друштво *Градац*, Чачак - Београд 2000.

Jelena Miljkovic-Matic

ETHNO(MUSIC)OLOGY AND IDENTITY

Summary

A beneath presented comparison of two texts that in different style present a relationship of contemporary ethnologists (ethnomusicologists) toward the pioneers of this scientific field of study in Serbia, Jovan Cvijic and Miodrag Vasiljevic, provides an opportunity for the research of mutual relations of ethnic research and its perspectives within the context of inevitable dimension of social engagement of the science in folk studies. The research is focused on activity of ethnomusicologist Miodrag A. Vasiljevic, in particular his musicologist proposal for ethnic identification. It has not been researched up to date despite great character of the music that has pointed out great opportunities of the research (and revelation) in the pointed direction. However, his folklore tonal theory has not been only a scientific contribution to comprehension of ethnic reality, but also one pointer for integration of ethnomusicology and ethnology.

Key Words: ethnology, ethnomusicology, Miodrag A. Vasiljevic, ethnic identity